

1.02 Pregledni znanstveni članek

IZ ARHIVSKIH FONDOV IN ZBIRK

UDK 930.25:27-774(497.4Hoče)"1404/1409"

Prejeto: 2. 10. 2014

Dokumenti (nad)župnije Hoče v Kapiteljskem arhivu Nadškofijskega arhiva v Ljubljani – nadaljevanje

JULIJANA VISOČNIK

doc. dr., arhivistka z doktoratom

Nadškofijski arhiv Ljubljana, Krekov trg 1, SI-1000 Ljubljana

e-pošta: julijana.visocnik@rkc.si

Izvilleček

V prejšnji številki Arhivov je avtorica zbrala, transkribirala in komentirala šest dokumentov, ki so hranjeni v Kapiteljskem arhivu (NŠAL). Pri tem je izpadel en sklop dokumentov iz istega fonda, ki je bil v času priprave založen. Kmalu po objavi omenjenih šestih pa je avtorica naključno naletela na še neobjavljen sklop dokumentov (NŠAL 100, fasc. 83/79). Dokumente, ki so datirani v leta 1404 in 1409, bo avtorica na tem mestu transkribirala in komentirala ter umestila v kontekst že objavljenih.

Abstract

DOCUMENTS OF THE (ARCH)PARISH (ERZPFARRE) OF HOČE
IN THE CATHEDRAL CHAPTER ARCHIVES OF THE ARCHDIOCESAN
ARCHIVES IN LJUBLJANA – CONTINUATION

In the previous issue of the journal Arhivi the author collected, transcribed and commented on six documents kept among the records of the Cathedral Chapter Archives at the Archdiocesan Archives in Ljubljana. Unfortunately, a set of documents from the same fonds was left out, as the set was misplaced at the time. Soon after the first six documents mentioned above had been published, the author unexpectedly stumbled upon the misplaced and unpublished set of documents (NŠAL 100, fascicle 83/79). Dated 1404 and 1409, these documents are here transcribed, commented on and placed in the context of the ones published earlier.

Ključne besede:

Kapiteljski arhiv
Ljubljana,
župnija Hoče,
samostan Gornji
Grad, 15. stoletje,
cerkvenopravna
razdelitev,
oglejski
patriarhat

Key-words:

Cathedral Chapter
Archives of
Ljubljana,
parish of Hoče,
Benedictine
abbey in Gornji
Grad, 15th
century,
ecclesiastical and
administrative
division,
Patriarchate of
Aquileia

Nadžupnija Hoče, oglejski patriarhat in Gornji Grad¹

V letu 1327 je bil prvič omenjen patrocinijski sv. Jurija v Hočah.² Leto 1395 je bilo za župnijo Hoče še posebej pomembno, saj je bila 21. oktobra inkorporirana samostanu benediktincev v Gornjem Gradu. J. Höfler sicer kot leto, ko je patriarh Antonio Gaetani³ župnijo sv. Jurija v Hočah inkorporiral gornjegrajskim benediktincem, navaja leto 1396; omenjena utelesitev pa je bila le delna (v nasprotju z inkorporacijo Pilštajna in Škal).⁴ Kot pražupnija je bila hoška župnija v polnih pravicah oglejskega patriarha, in sicer vse do leta 1396, ko jo je omenjeni patriarh z vsemi pravicami – spiritualnimi in temporalnimi kot tudi »ac iure archidiaconali«, inkorporiral benediktinskemu samostanu v Gornjem Gradu. S tem so pod gornjegrajski samostan prišli tudi vsi hoški vikariati, a ni podatkov, da bi ta nad njimi izvajal tudi arhidiakonatsko oblast. Iz gradiva o župniji in njenih vikariatih je razvidno, da so težave z duhovniki reševali savinjski arhidiakoni ali drugi patriarhovi opolnomočenci in sam opat.

Že naslednje leto se je to kazalo na ta način, da je imela skupnost svetega Jurija v hoški župniji denarno obveznost do samostana. Gornji Grad je med drugim leta 1400 prevzel obveznost Hermana II. Celjskega hoškemu župniku Jurija iz Kostanjevice. 13. decembra 1404⁵ je Oglej potrdil hoško župnijo Gornjemu Gradu, papež pa šele leta 1409.⁶ Kot kaže dokument št. 4, pa je papež Inocenc VII. že leta 1405 potrdil hoško župnijo (in vse ostale) gornjegrajskemu samostanu (in ne šele leta 1409 protipapež Aleksander V.). Nekaj zmede pa je gotovo vneslo obdobje shizme med papeži in protipapeži.

Za mesto hoškega župnika je pred 21. junijem 1412 potekal oster boj; cerkve se je polastil večni vikar Friderik Kreis, podpirala pa sta ga gornjegrajski samostan in upravitelj vranske farne cerkve Teoderik Teufel. Patriarh je moral prestopnikom zagroziti z izključitvijo iz cerkvene skupnosti. Odločitev je prišla 21. junija in župnik je postal Štefan Stral. Umestil ga je škof z madžarskega Veszpréma, a se je zadeva vlekla še do junija 1423. Patriarh je leta 1445 potrdil Gornjemu Gradu inkorporirane župnije, med temi pa so bile tudi Hoče. Po zapisu v gornjegrajskem urbarju je leta 1426 moral hoški župnik na leto dajati samostanu 14 mark in od desetine 20 mark.⁷ Med letoma 1449 in 1461⁸ pa se je hoška podrejenost Gornjemu Gradu očitno končala, saj pomembna štajerska župnija ni prišla v sestav nove ljubljanske škofije. Ob tem bi bilo vredno opozoriti še na krizo samostanskega življenja v Gornjem Gradu, ki je bila povezana s prepovedjo volitev opata in pade prav v čas tik pred ustanovitvijo ljubljanske škofije.⁹

Dokumenti – prepis in komentar

V fasciklu 83 (Kapiteljskega arhiva Ljubljana) je pod št. 79 hranjenih več dokumentov; gre za kopije treh različnih listin, ki so vsebinsko povezane. 13. decembra 1404 je namreč v gradu Fagagna patriarh Antonij Panciera potrdil priključitev župnij Braslovče, Škale, Pilštajn in Hoče h gornjegrajskemu samostanu. Prvi trije dokumenti torej predstavljajo prepis oz. kopijo te listine.

¹ Več o župniji Hoče in njeni podrejenosti oglejskemu patriarhatu, od leta 1395 naprej pa Gornjemu Gradu, je zbrano v Visočnik: Dokumenti (nad)župnije Hoče, str. 198–201.

² Höfler: *O prvih cerkvah in župnijah*, str. 307.

³ Oglejski patriarh med 1394 in 1402.

⁴ Prim. Höfler: *O prvih cerkvah in župnijah*, str. 32 (glej op. 85).

⁵ To je storil patriarh Antonio Panciera (1402–1412).

⁶ Koropec: *Hoška davnina*, str. 134.

⁷ Prav tam, str. 135.

⁸ Dolinar: *Ljubljanska škofija: 550 let* (glej prevod J. Visočnik listine iz 1461, str. 596–602).

⁹ Prim. Žnidaršič Golec: *Vzroki in okoliščine ustanovitve ljubljanske škofije*, str. 14.

Naslednji, torej četrti dokument, pa je vezan na potrditev teh pravic in privilegijev za iste »akterje« (omenjene župnije, samostan, patriarha) s strani papeža Inocenca VII. Original listine je bil izdan v Rimu v prvem letu pontifikata omenjenega papeža, torej leta 1405.

S papežem Aleksandrom V., ki je bil pravzaprav (proti)papež v času zahodne shizme med 1409 in 1410, pa je povezan zadnji dokument v sklopu na tem mestu obravnavanih dokumentov. V prvem letu svojega papeževanja (torej 1409) je namreč še on potrdil omenjene pravice in privilegije samostanu v Gornjem Gradu ter župnijam Braslovče, Škale, Pilštajn in Hoče.

1. Potrditev združitve župnij Braslovče, Škale, Pilštajn in Hoče z gornjegrajskim samostanom, 1404 december 13., Fagagna (NŠAL 100, fasc. 83/79)

Oglejski patriarh Anton Panciera potrjuje priključitev in združitev župnij in župnijskih cerkva svete Marije v Braslovčah, svetega Jurija v Škalah, svetega Mihaela v Pilštajnu in svetega Jurija v Hočah, ki vse ležijo v naši škofiji (oglejskem patriarhatu) z vsemi in posameznimi pravicami in jurisdikcijami, deli in pritliklinami, duhovnimi in časnimi, ter s pravico arhidiakonata samostanu v Gornjem Gradu za vse večne čase.

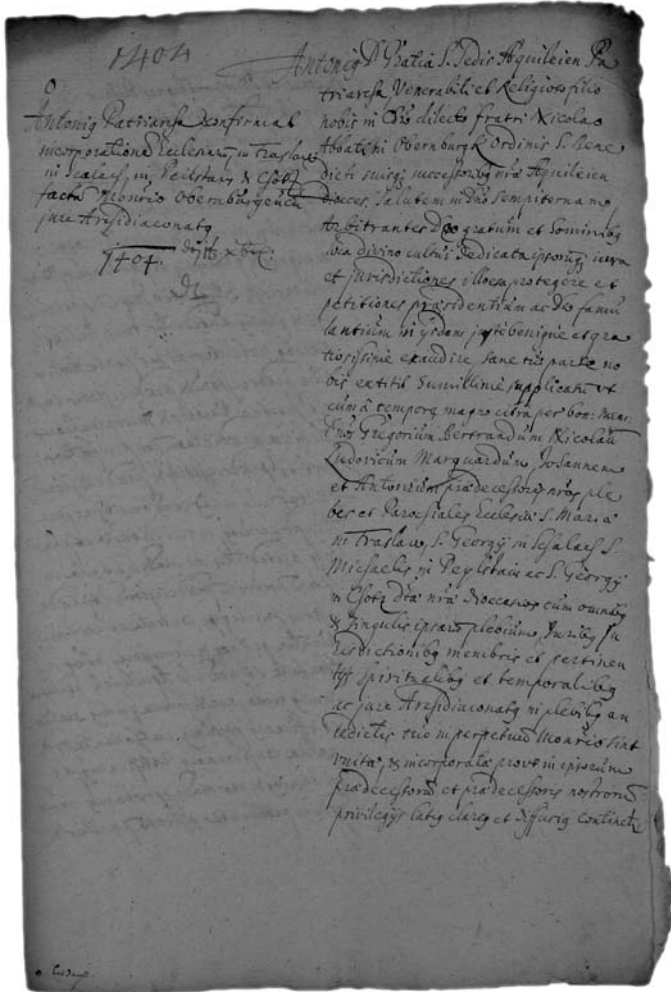
Patriarcha Aquileien(sis) confirmat unione(m) a pra(e)decessori leg(itimam) mon(aste)rio factam Obernb(urgensi) in Fraslau, in Scalis, in Peilstein, in Chotz.

Antoni(us)¹⁰ Dei Gratia Sancta(e) Sedis Aquileien(sis) Patriarcha Ven(erab)ili & religioso filio nobis in Chr(ist)jo dilecto fratri Nicolao Abbati in Obernburch¹¹ ordinis sancti benedicti suisq(ue) successorib(us) n(ost)ra(e) Aquileien(sis) diöcesios salute(m) in D(omi)no sempiterna(m) arbitantes Deo gratum & hominib(us) loca divino cultui dedicata ipsoru(m)q(ue) jura & jurisdictiones illoesa [!] protegere et petitiones pra(e)sidentium ac Deo famulantiu(m) in ijsde(m) juste benigne & gratiosissime exaudire sane tui pro tempore nobis humiliter extitijt supplicatu(m) ut cum a tempore magno citra per Bona(e) Mem(oriae) D(omi)n(os) Gregorium, Betrandum, Nicolau(m), Ludovicu(m), Marquardum, Jo(ann)em et Antonium¹² pra(e)decessores et pra(e)decessore(m) n(ost)ros plebes & parochialis ecclesia(e) S(anctae) Maria(e) in Fraslau S(ancti) Georgij in Scallach S(ancti) Michaelis in Peijlstein ac S(ancti) Georgij in Chotz d(ic)ta(e) n(ost)ra(e) diöcesios cu(m) omnib(us) & singulis ipsaru(m) plebium jurib(us) & jurisdictionib(us) membris et pertinentijs spiritualib(us) et temporalib(us), ac jure Archidiaconat(us) in plebib(us) antedictis tuo in perpetuo mon(aste)rio sint unita(e) & incorporata(e) prout in ipsoru(m) pra(e)decessoru(m) & pra(e)decessoris n(ost)roru(m) privilegijis lati(us) clari(us) & diffusi(us) continet(ur), uniones & incorporationes, h(uius)mo(d)i ac o(mn)ia & singula in d(ic)tis privilegijis nostroru(m) pra(e)decessoru(m) & pra(e)decessoris contenta auctoritate n(ost)ra confirmare & approbare ex certa scientia ac illis n(ost)r(u)m consensu(u)m pariter & assensum praebere, benigni(us) & gratiosi(us) dignaremus. Nos v(ero) visis et diligenter inspectis privilegijis & jurib(us) anted(ic)tis tuis inclinati precib(us) volentes in hac parte ipsorum nostroru(m) pra(e)decessoru(m) & pra(e)decessoris vestigia imitari uniones & incorporationes plebium p(rae)d(ic)taru(m) per pra(e)fatos

¹⁰ Anton II. Panciera, oglejski patriarh (1402–1412).

¹¹ Nikolaj I., opat v Gornjem Gradu, med ca. 1363 in 1404.

¹² Oglejski patriarhi: Gregor (Montelongo, 1251–1269); Betrand (St. Genesisius, 1334–1350); Nikolaj (Luksemburški, 1350–1358); Ludvik (della Torre, 1359–1365); Markvard (Randeck, 1365–1381); Jan/Ivan (Sobieslav Moravski, 1387–1394); Anton Gaetani, 1394–1402).

Prva stran enega izmed prepisov potrditve priključitve cerkva v Braslovčah, Škalah, Pilštajnu in Hočah samostanu v Gornjem Gradu skupaj s pravico arhidiakonata, 1404 december 13. (NŠAL 100, fasc. 83/79, foto: T. Krampač)

n(ost)ros pra(e)decessores factas cu(m) jurib(us) earu(m) omnib(us) ac jure Archidiaconat(us), in tuo mon(aste)rio is [!] plebib(us) anted(ic)tis ac o(mn)ia et singula in ipsoru(m) nostroru(m) antecessoru(m) & antecessoris privilegijis contenta ex certa scientia per nos & successores n(ost)ros ac vice & no(min)e n(ost)ra(e) Aquileien(sis) eccle(es)ia(e) omnib(us) modo jure et forma quib(us) meli(us) & efficaci(us) possum(us) auctoritate n(ost)ra ordinaria confirmam(us) ratificam(us) & cu(m) omnib(us) ac p(er) o(mn)ia approbam(us) n(ost)rum eisde(m) praebentes assens(um) pariter & consensu(m) in cui(us) rei testimonium & perpetuu(m) robur pra(e)sentes scribi fecim(us) & n(ost)ri sigilli appensione muniti, dat(um) in castro n(ost)ro Fagane die tertio decimo Decembris anno D(omi)ni n(ost)ri 1404 indicti.

2. Potrditev priključitve cerkva v Braslovčah, Škalah, Pilštajnu in Hočah samostanu v Gornjem Gradu skupaj s pravico arhidiakonata, 1404 december 13. (NŠAL 100, fasc. 83/79)

Oglejski patriarh Anton Panciera potrjuje priključitev in združitev župnij in župnijskih cerkva svete Marije v Braslovčah, svetega Jurija v Škalah, svetega Mihaela v Pilštajnu in svetega Jurija v Hočah, ki vse ležijo v naši škofiji (oglejskem patriarhatu) z vsemi in posameznimi pravicami in jurisdikcijami, deli in pritlikinami, duhovnimi in časnimi, ter s pravico arhidiakonata samostanu v Gornjem Gradu za vse večne čase.

Antoni(us) Patriarcha confirmat incorporatione(m) ecclesiaru(m), in Fraslau, in Scalach, in Peilstain & Chotz facta(m) mon(aste)rio Obernburgensi cu(m) jure Archidiaconat(us).

Antoni(us)¹³ D(ei) Gratia S(anctae) Sedis Aquileien(sis) Patriarcha, Venerabili et religioso filio nobis in Chr(ist)o dilecto fratri Nicolao¹⁴ abbati in Obernburgk ordinis S(ancti) Benedicti sui(us) successorib(us) n(ost)ra(e) Aquileien(sis) dioeces(is) salutem in D(omi)no sempiternam, arbitantes Deo gratum et hominib(us) loca divino cultui dedicata ipsoru(m) q(ue) iura et jurisdictiones illoesa [!] protegere et petitiones pra(e)sidentium ac Deo famulantium in ijsdem juste benigne et gratiosissime exaudire sane tua parte nobis extitit humillime

¹³ Anton II. Panciera, oglejski patriarh (1402–1412).

¹⁴ Nikolaj I., opat v Gornjem Gradu, med ca. 1363 in 1404.

supplicatu(m) ut cum a tempore magno citra per bon(ae) mem(oriae) D(omi)nos Gregorium, Bertrandum, Nicolau(m), Ludovicum, Marquardum, Johannem et Antonium¹⁵ pra(e)decessores n(ost)ros plebes et parochiales ecclesia(e) S(anctae) Maria(e) in Flaslau, S(ancti) Georgij in Schalach, S(ancti) Michaelis in Peylstain ac S(ancti) Georgij in Chotz d(icta)e n(ost)ra(e) dioecesos cum omnib(us) et singulis ipsaru(m) plebium, jurib(us) jurisdictionib(us) membris et pertinentijs spiritualib(us) et temporalib(us) ac jure Archidiaconat(us) in plebib(us) antedictis tuo in perpetuu(m) mon(aste)rio sint unita(e), & incorporata(e) prout in ipsorum pra(e)decessoru(m) et pra(e)decessoris nostroru(m) privileijs lati(us) clari(us) et diffusi(us) continet(ur) uniones et incorporationes h(uius)mo(d)i ac o(mn)ia & singula in d(ictis) privileijs nostroru(m) pra(e)decessorum et pra(e)decessoris contenta auctoritate n(ost)ra confirmare et approbare, ex certa scientia ac illis nostrum consensum pariter & assensu(m) praebere benigni(us) & gratiosi(us) dignaremur, nos vero visis, & diligenter inspectis privileijs & jurib(us) antedictis tuis inclinati precib(us) volentes in hac parte nostrorum pra(e)decessoru(m) pra(e)decessoris vestigia imitari uniones & incorporationes plebium pra(e)dictaru(m) per pra(e)decessore(m) factas cum jurib(us) earu(m) omnib(us) ac jure archidiaconat(us) in tuo mon(aste)rio et plebib(us) antedictis ac o(mn)ia singula in ipsor(um) nostroru(m) pra(e)decessoru(m) et pra(e)decessoris privileijs contenta ex certa scientia per nos & successores n(ost)ros auctoritate et no(min)e n(ost)ra(e) Aquileien(sis) ecclesia(e) omnib(us) modo jure & forma quib(us) meli(us) et efficaci(us) possum(us) auctoritate ordinaria confirmam(us) ratificam(us) ac in omnib(us) & per o(mn)ia approbam(us) n(ost)rum iisdem praebenter assensu(m) pariter & consensum in cui(us) rei testimoni(um) & perpetuu(m) robur p(raese)ntes scribi fecimus & n(ost)ri sigilli appensione muniri, dat(um) in castro n(ost)ro Fagane die tertio decimo Decembris anno D(omi)ni 1404.

3. Potrditev priključitve cerkva v Braslovčah, Škalah, Pilštajnu in Hočah samostanu v Gornjem Gradu skupaj s pravico arhidiakonata, 1404 december 13. (NŠAL 100, fasc. 83/79)

Oglejski patriarh Anton Panciera potrjuje priključitev in združitev župnij in župnijskih cerkva svete Marije v Braslovčah, svetega Jurija v Škalah, svetega Mihaela v Pilštajnu in svetega Jurija v Hočah, ki vse ležijo v naši škofiji (oglejskem patriarhatu) z vsemi in posameznimi pravicami in jurisdikcijami, deli in pritliklinami, duhovnimi in časnimi, ter s pravico arhidiakonata samostanu v Gornjem Gradu za vse večne čase.

Confirm(ati)o Antonij Patriarcha(e) incorporationis Fraslau, Sckalach, Pailenstain et Kötsch. (13 december replica, anno 1404).

Antonius¹⁶ Dei Gratia Sancta(e) Sedis Aquileiensis Patriarcha. Venerabili et religioso filio nobis in Christo dilecto fratri Nicolao¹⁷ abbati in Oberburg ordinis s(ancti) Benedicti, suisq(ue) successoribus nostra(e) Aquilensis dioca(e)sis salutem in D(omi)no sempiternam. Arbitrantes Deo gratum et hominibus loca divino cultui dedicata, ipsorumq(ue) jura et jurisdictiones illesa protegere et petitiones pra(e)sentium ac Deo famulantium in eisdem, iuste benigne et gratiosissime exaudire. Sane tui parte, nobis extitit humillime supplicatum, ut cum a tempore magno citra per me vero dominos Gregorium, Perctrandum,¹⁸ Nicolaum,

¹⁵ Glej op. 12.

¹⁶ Anton II. Panciera, oglejski patriarh (1402–1412).

¹⁷ Nikolaj I., opat v Gornjem Gradu, med ca. 1363 in 1404.

¹⁸ Na tem mestu zapis imena Perctrandum in ne Bertrandum kot povsod drugod.

Ludovicum, Marquandum, Joannem et Antonium¹⁹ pra(e)decessores et pra(ede)cessorum nostras plebes et patriarchales etiam sancta(e) Maria(e) in Frasslau sancti Georgij in Skalah sancti Michaelis in Pallenstain ac s(ancti) Georgij in Choz dedicat(a)e nostra(e) Dioca(e)sis cum omnibus et singulis ipsorum plebium iuribus, et iurisdictionis membris et pertinentijs spiritualibus et corporalibus ac iure archidiaconatus in plebibus antedictis tuo in perpetuum monasterio sint unit(a)e incorporat(a)e prout ipsorum pra(e)decessorum et pra(ede)cessoris nostrorum privilegij latius et clarius et diffusius continetur, uniones et incorporationes huiusmodi, ac omnia et singula in dictis privilegij nostrorum pra(e)decessorum et pra(ede)cessoris contenta auctoritate nostra confirmare et approbare certa scientia ac illis nostrum consensum prout et assensum pra(e)bere benignius et gratiosius dignaretur. Nos vero visis diligenter inspectis privilegij et iuribus antedictis tuis inclinati volentes in hac parte nostrorum ipsorum pra(e)decessorum et pra(ede)cessoris vestigia imitari uniones, incorporationes plebium pra(e)dictaru(m) per pra(e)fatos pra(e)decessores pra(e)fatos cum iuribus earum omnibus ac iura archidiaconatus, in tuo monasterio et plebibus antedictis ac omnia et singula in ipsorum pra(e)decessorum et pra(ede)cessoris privilegij contenta ex certa scientia per nos et successores nostros ac vice et nomine nostra(e) Aquilensis Ecclesia(e), omnibus modo et iure et forma, quibus melius et efficacius possumus, auctoritate nostra ordinaria confirmamus, ratificamus et in omnibus ac per o(mn)ia approbamus nostrum eisdem pra(e)bentes assensum pariter consensum. In cuius rei testimonium et perpetuum robur pra(e)sentes scribi fecimus, et nostri sigilli appensione muniri. Datum in castro nostro Cagon [!] die tertio decimo Decembr(is) Anno D(omi)ni Millesimo quadringesimo quarto duodecimo indictione.

4. Papeževa potrditev priključitve cerkva v Braslovčah, Škalah, Pilštajnu in Hočah samostanu Gornji Grad, 1405 julij 6., Rim (NŠAL 100, fasc. 83/79)

Papež Inocenc VII. potrjuje priključitev in združitev župnij in župnijskih cerkva svete Marije v Braslovčah, svetega Jurija v Škalah, svetega Mihaela v Pilštajnu in svetega Jurija v Hočah, ki vse ležijo v oglejskem patriarhatu z vsemi in posameznimi pravicami in jurisdikcijami, deli in pritiklinami, duhovnimi in časnimi, ter s pravico arhidiakonata samostanu v Gornjem Gradu za vse večne čase.

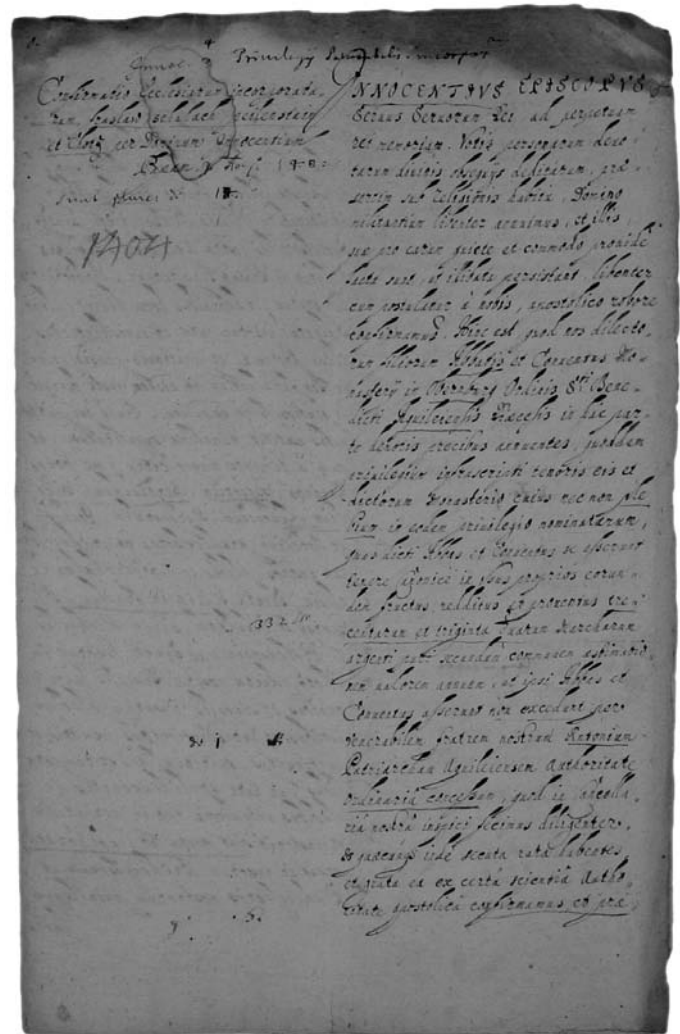
Confirmatio ecclesiarum incorporatarum Fraslau, Schalach, Peilenstain et Chotz, per dominum Innocentium papam.

INNOCENTIUS²⁰ EPISCOPUS Servus Servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Votis personarum devotarum divinis obsequijs deditarum, pra(e)sertim sub religionis habita, domino militantium libenter annuimus, et illis quae pro earum quiete et commodo provide facta sunt, ut illibata persistant libenter cum postulatur a nobis, apostolico robore confirmamus. Hinc est, quod nos dilectorum filiorum abbatis et conventus monasterij in Obernburg ordinis s(anc)ti Benedicti Aquileiensis Diaecessis in hac parte devotis precibus annuentes, quoddam privilegium infrascripti tenoris eis et dictorum monasterio cuius nec non plebium in eodem privilegio nominatarum, quas dicti abbas et conventus se asserunt tenere canonice in usus proprios eorundem fructus, redditus et proventus trecentarum et triginta duarum marcharum argenti puri secundum communem aestimationem valorem annuam, ut ipsi abbas et conventus asserunt non excedunt per venera-

¹⁹ Glej op. 12.

²⁰ Papež Inocenc VII. (1404–1406).

bilem fratrem nostrum Antonium²¹ patriarcham Aquileiensem auctoritate ordinaria concessum, quod in cancellaria nostra inspici fecimus diligenter, & quaecunq(ue) inde secuta rata habentes et grata ea ex certa scientia auctoritate apostolica confirmamus, et praesentis scripti patrocinio communimus. Tenor vero dicti privilegij talis est. Antonius Dei gratia Sancta(e) Sedis Aquileiensis patriarcha venerabili et religioso filio nobis in Christo dilecto fratri Nicolao²² abbati in Obernburg ordinis s(anc)ti Benedicti sui usq(ue) successoribus nostrae Aquileiensis Diaecesis salutem in Domino sempiternam. Arbitrantes Deo gratum, et hominibus loca divino cultui dedicata, ipsorum iura et iurisdictionibus illa(e)sa protegere et petitiones praesidentium ac Deo famulantium in eisdem iuste benigne et gratiosissime exaudire. Sane tui parte nobis extitit humillime supplicatum, ut cum a tempore magno citra p(er) me bonos dominos, Gregorium, Bertrandum, Nicolaum, Ludovicum, Marquardum, Joannem et Antonium²³ praedecessores et praedecessorem nostros, plebes et patriarchales ecclesiae, sanctae Mariae in Fraslau, s(anc)ti Georgij in Schalach, sancti Michaelis in Peylenstain, ac sancti Georgij in Chotz, dictae nostrae Diaecesis cum omnibus et singulis ipsarum plebium iuribus et iurisdictionibus membris et pertinentijs, spiritualibus et temporalibus, ac iure archidiaconatus in plebibus antedictis tuo in perpetuum monasterio sint unita(e) et incorporatae, prout in ipsorum pra(e)decessorum et pra(e)decessoris nostrorum privilegij latius, clarius et diffusius continetur, uniones et incorporationes huiusmodi, ac omnia et singula in dictis privilegij n(ost)roru(m) pra(e)decessorum et pra(e)decessoris contenta auctoritate nostra confirmare et approbare ex certa scientia, ac illis nostrum consensum pariter et assensum pra(e)bere benignius et gratiosius dignaremur – nos vero visis et diligenter inspectis privilegij et iuribus antedictis tuis inclinati precibus volentes in hac parte ipsorum nostrorum praedecessorum et pra(e)decessoris vestigia imitari, uniones et incorporationes plebium pra(e)dictarum per pra(e)fatos nostros praedecessores factas cum iuribus earum omnibus ac iure archidiaconatus in tuo mon(aster)io et plebibus antedictis ac omnia et singula in ipsorum nostrorum praedecessorum et pra(e)decessoris privilegij contenta ex certa scientia per nos et successores nostros ac vice et nomine nostrae Aquileien(sis) Diaec(es)iae Eccl(es)iae omni-

Prva stran potrditve papeža Inocenca prikjučitve cerkva v Braslovčah, Škalah, Pilštajnu in Hočah samostanu Gornji Grad, 1405 julij 6., Rim (NŠAL 100, fasc. 83/79, foto: T. Krampač)

²¹ Anton II. Panciera, oglejski patriarh (1402–1412).

²² Nikolaj I., opat v Gornjem Gradu, med ca. 1363 in 1404.

²³ Glej op. 12.

bus modo, iure et forma, quibus melius et efficacius possumus auctoritate nostra ordinaria confirmamus, ratificamus et in omnibus, ac per omnia approbamus, nostrum eisdem pra(e)bentes assensum pariter et consensum. In cuius rei testimonium et perpetuum robur praesentes scribi fecimus, et nostri sigilli appensione muniri. Dat(um) in castro nostro Fagau die tertio decimo Decembris anno Domini millesimo quadringentesimo quarto duodecima indict(ione).

Nulli ergo omnino liceat, hanc paginam nostra(e) confirmationis et communionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis attemptare praesumpserit, indignationem Omnipotentis Dei et Beatorum Petri in Pauli apostolorum eius se noverit incursum. Datum Romae apud sanctum Petrum VI. mensis Julij, pontificatus nostri anno primo.

5. Potrditev protipapeža Aleksandra utelesitve cerkva v Braslovčah, Škalah, Pilštajnu in Hočah samostanu Gornji Grad, 1409 november 14., Rim (NŠAL 100, fasc. 83/79)

Protipapež Aleksander V. potrjuje priključitev in združitev župnij in župnijskih cerkva svete Marije v Braslovčah, svetega Jurija v Škalah, svetega Mihaela v Pilštajnu in svetega Jurija v Hočah, ki vse ležijo v oglejskem patriarhatu z vsemi in posameznimi pravicami in jurisdikcijami, deli in pritiklinami, duhovniki in časniki, ter s pravico arhidiakonata samostanu v Gornjem Gradu za vse večne čase.

Confirmatio ecclesiarum incorporatarum Fraslau, Schalach, Peillenstain, et Chotsch data per dominum Alexandrum papam etc.

ALEXANDER²⁴ EPISCOPUS servus servorum dei, ad perpetuam rei memoriam. Illis quae pro salubri statu monasteriorum et personarum in eisdem sub regulari habitu domino famulantium provide facta sunt, ut illibata consistant, cum a nobis petantur libenter adjicim(us) apostolici muniminis [!] firmitatem. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte dilectorum filiorum Nicolai²⁵ abbatis et conventus monasterij in Obernburg, ordinis sancti Benedicti Aquileiensis diaecesis petitio continebat, quod venerabilis frater noster Antonius patriarcha Aquileien(sis) bonae memoriae Gregorij, Bertrandi, Nicolai, Ludovici, Marquardi, Joannis et Antonij²⁶ patriarcharu(m) Aquileiensium praedecessorum suorum vestigijs inhaerendo nonnullas incorporationes, annexiones, sanctae MARIAE in Fraslau, sancti Georgij in Schalach, sancti Michaelis in Peillenstain, et sancti Georgij in Chotz, Aquileiensis diaecesis parochialium ecclesiarum plebium nuncupatarum cum iuribus iurisdictionib(us), membris et pertinentijs suis spiritualibu(us) et temporalibus, ac etiam iure archidiaconali in eisdem ecclesijs abbati pro tempore existenti et conventui an monasterio praedictis dudum factas litteras, quarum tenor inseritur auctoritate ap(osto)lica confirmarunt.

Quare pro parte dictorum Nicolai abbatis et conventus fuit nobis humiliter supplicatum, ut pro ipsarum litterarum subsistentia firmiori robur eis ap(osto)licae confirmationis adjicere de speciali gra(ti)a dignaremur. Nos itaq(ue) huiusmodi supplicationibus inclinati litteras ipsas et omnia in eis contenta ac inde secuta rata habentes et grata ea ex certa scientia auctoritate apostolica confirmamus, et pra(e)sentis scripti patrocinio communimus, supplentes omnes defectus, si qui forsan intevenerint in eisdem tenor vero dictarum litteraru(m) talis e(st). Antonius dei gratia Sanctae Sedis Aquileien(sis) patriarcha, venerabili et religi-

²⁴ (Proti)papež v času zahodne shizme med 1409 in 1410.

²⁵ Anton II. Panciera, oglejski patriarh (1402–1412).

²⁶ Glej op. 12.

osio filio nobis in Christo dilecto fratri Nicolao²⁷ abbati in Obernburgk, ordinis sancti Benedicti, suisq(ue) successoribus nostrae Aquileien(sis) dia(e)c(es)is salutem in Domino sempiternam. Arbitrantes Deo gratum et hominibus loca divino cultui dedicata, ipsorumq(ue) iura et iurisdictiones illa(e)sa protegere et petitiones praesidentium, ac deo famulantium in eisdem iuste, benigne, et gratiosissime exaudire. Sane tui parte nobis humillime extitit supplicatum, ut cum a tempore magno citra per bonae memoriae dominos, Gregorium, Bertrandu(m), Nicolaum, Ludovicum, Marquardum, Joannem et Antonium praedecessores et prae(de)cessorem nostros, plebes et parochiales ecclesiae sanctae MARIAE in Fraslau, sancti Georgij in Schalach, sancti Michaelis in Peillenstain, ac sancti Georgij in Chotz dictae nostrae diaecesis cum omnibus et singulis ipsaru(m) plebium iuribus et iurisdictionibus, membris et pertinentijs spiritualibus et temporalibus, ac iure archidiaconatus in plebibus antedictis tuo in perpetuum monasterio sint unitae et incorporatae, prout in ipsorum praedecessorum et prae(de)cessoris nostrorum privilegij latius clarius et diffusius continet(ur), uniones et incorporationes huiusmodi ac omnia et singula in dictis privilegij nostroru(m) praedecessorum et prae(de)cessoris contenta auctoritate nostra confirmare et approbare ex certa scientia, ac illis nostrum consensum pariter et assensum praebere benignius et gratiosius dignaremur. Nos vero visis et diligenter inspectis privilegij et iurib(us) antedictis tuis inclinati precibus volentes in hac parte ipsorum no(st)r(or)um praedecessorum et prae(de)cessoris vestigia imitarj, uniones et incorporationes plebium praedictarum per praefatos nostros praedecessores, et prae(de)cessorem factas cum iuribus earum omnibus, ac iure archidiaconat(us) in tuo monasterio et plebibus antedictis, ac omnia et singula in ipsorum nostrorum praedecessorum et prae(de)cessoris privilegij contenta ex certa scientia per nos et succesores nostros hac vice et nomine nostrae Aquileiensis ecclesiae omnibus modo iure et forma, quibus melius et efficacius possumus, auctoritate n(ost)ra ordinaria confirmamus, ratificamus, et in omnibus, ac per omnia approbam(us) nostrum eisdem praebentes assensum pariter et consensum. In cuius rei testimonium et perpetuum robur praesentes scribi fecimus, et nostri sigilli appensione muniri.

Datum in castro n(ost)ro Faganae die tertio decimo Decembris anno Domini millesimo quadringentesimo quarto duodecima indictione: Joa(nnes) de Sussanna.

Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam nostrae confirmationis, communionis et suppletionis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare praesumpserit, indignationem Omnipotentis Dei et beatoru(m) Petri et Pauli Apostolorum eius se noverit incursum. Datum Pistorij decima octava Kalend(is) Decembris pontificatus nostri anno primo. P.I.

Joan(nes) Stalberg

Namesto zaključka

Poleg že objavljenih dokumentov Nadškofijskega arhiva iz fonda KAL (Kapiteljski arhiv Ljubljana), ki so vezani na štajersko župnijo Hoče, na tem mestu dodajamo še pet novih, ki so bili v času prve objave založeni. Prvi trije so prepis oziroma kopija iste listine, torej listine iz leta 1404 (13. december), ki so jo izdali na gradu Fagagna in v kateri oglejski patriarh Antonij Panciera potrjuje priključitev župnij Braslovče (Fraslau), Škale (Scalis), Pilštajn (Peijlstein) in Hoče (Chotz, Kötsch) samostanu v Gornjem Gradu, ki jo je izpeljal slabih deset let predhodnik omenjenega patriarha. Besedila vseh treh prepisov vsebujejo le manjša odstopanja; zanimivo pa je, da do teh odstopanj prihaja predvsem pri

²⁷ Nikolaj I., opat v Gornjem Gradu, med ca. 1363 in 1404.

osebnih in zemljepisnih lastnih imenih: Chotz – Kötsch, Obernburch – Obernburg – Oberburg, Peillenstein – Pallenstain, Bertrandum – Pertrandum itd. Samostanu se potrjujejo vse pravice nad omenjenimi župnijami, župljani in cerkvami, z vsemi njihovimi pritiklinami in deli, časnimi in duhovnimi, ter pravica do izvajanja arhidiakonata nad njimi (*iure archidiaconali*).

Vse zgoraj omenjeno naslednje leto potrdi tudi papež Inocenc VII. in še leta 1409, v času zahodne shizme, protipapež Aleksander V. Zanimivo je, da Koropec²⁸ kot letnico papeževe potrditve navaja šele leto 1409 in ne leto 1405, kar kaže na to, da originala papeža Inocenca VII. niso poznali, prav tako pa tudi ne prepisa, ki je objavljen na tem mestu.

S številko 79 v fasciklu 83 so torej označeni dokumenti, katerih tematika je enaka, razlikujejo se samo osebe, ki privilegije in pravice za že znane župnije in gornjegrajski samostan potrjujejo (oglejski patriarh, papeža). Ker je dokumente mogoče datirati med leta 1404 ter 1409, jih na ta način lahko umestimo takoj za prva dva, ki sta bila objavljena v prejšnji številki Arhivov (iz 1395 ter 1398), ter torej pred tretjega iz leta 1412, ki se ukvarja s procesom zaradi oškodovanja gornjegrajskega samostana pri imenovanju novega župnika. Zaključimo lahko tudi tako: dokumenti, zbrani na tem mestu, skupaj s prvima dvema od zadnjič, predstavljajo formalno-pravne začetke oziroma uredbe glede priključitev novih župnij gornjegrajskemu samostanu. Preostali (objavljeni že zadnjič) pa so že vezani na konkretno delovanje župnije Hoče: razni procesi, spori, umestitve duhovnikov in podobno.

OKRAJŠAVE

ARS	Arhiv Republike Slovenije
AES	Acta Ecclesiastica Sloveniae
fasc.	fascikel
NŠAL	Nadškofijski arhiv Ljubljana
prim.	primerjaj
sl.	slika
str.	stran
šk.	škatla
št.	številka
ur.	urednik

VIRI IN LITERATURA

VIRI

Nadškofijski arhiv Ljubljana

- ☉ NŠAL, NŠAL 100, Kapiteljski arhiv Ljubljana (KAL), fasc. 83 št. 79.

LITERATURA

Čipić-Rehar, Marija; Dolinar, France M.; Otrin, Blaž; Visočnik, Julijana: *Ljubljanska škofija: 550 let – katalog razstave*. Ljubljana: Nadškofija, 2011.

Dolinar, France M.: Slovenska cerkvena pokrajina. V: *AES* 11, 1989.

²⁸ Koropec: Hoška davčina, str. 134.

Dolinar, France M.: Obernburg. V: *Die benediktinischen Mönchs- und Nonnenklöster in Österreich und Südtirol*. St. Ottilien 2001, str. 9–37.

Hoče – 850 – območje hoške pražupnije I. (ur. Jakob Fridl et al.). Hoče: Krajevna skupnost, 1996.

Höfler, Janez: *O prvih cerkvah in župnijah na Slovenskem*. Ljubljana: Viharnik, 2013.

Ježernik, Marjan: Mati mnogih hčera. Življenjska pot hoške nadžupnije v 20. stoletju. V: *Hoče – 850 – območje hoške pražupnije I* (ur. Jakob Fridl et al.). Hoče: Krajevna skupnost, 1996, str. 304–340.

Koropec, Jože: Hoška davnina do srede 17. stoletja. V: *Hoče – 850 – območje hoške pražupnije I* (ur. Jakob Fridl et al.). Hoče: Krajevna skupnost, 1996, str. 127–216.

Ljubljanska škofija: 550 let (ur. France M. Dolinar). Ljubljana: Nadškofija, 2011.

Mavrič, Edi: *Gornjegrajsko in njegov čas*. Nazarje, Gornji Grad: Epsi, Občina, 1998.

Orožen, Ignaz: *Das Benediktiner – Stift Oberburg*. Marburg 1876.

Visočnik, Julijana: Dokumenti (nad)župnije Hoče v Kapiteljskem arhivu (KAL) Nadškofijskega arhiva v Ljubljani (NŠAL). V: *Arhivi 37* (2014), št. 1, str. 197–215.

Žnidaršič Golec, Lilijana: Vzroki in okoliščine ustanovitve ljubljanske škofije ter oblikovanje njenega ozemlja. V: *Ljubljanska škofija: 550 let* (ur. France M. Dolinar). Ljubljana: Nadškofija, 2011, str. 7–26.

ZUSAMMENFASSUNG

DOKUMENTE DER (UR-)PFARRE HOČE IM KAPITELARCHIV DES ERZBISCHÖFLICHEN ARCHIVS LJUBLJANA – FORTSETZUNG

Den bereits veröffentlichten Dokumenten des Erzbischöflichen Archivs aus dem Bestand des Kapitelarchivs Ljubljana (KAL), die im Zusammenhang mit der Pfarre Hoče (Kötsch) in Štajerska, der slowenischen Steiermark, stehen, werden an dieser Stelle noch fünf weitere Urkunden hinzugefügt, die zur Zeit der ersten Veröffentlichung verlegt waren. Die ersten drei sind eine Abschrift bzw. Kopie derselben Urkunde, somit einer vom 13. Dezember 1404 datierten Urkunde, die auf der Burg Fagagna (Provinz Udine, Friaul) ausgestellt wurde, in der Antonio II. Panciera, der Patriarch von Aquileia, die Inkorporation der Pfarren Braslovče (Frasslau), Škale (Scalis), Pilštajn (Peilenstein) und Hoče (Chotz, Kötsch) in das Kloster Gornji Grad (Oberburg), die knapp 10 Jahre vom Vorgänger des genannten Patriarchen durchgeführt worden war, bestätigte. Die Texte aller drei Abschriften enthalten nur geringe Abweichungen; interessanterweise kommt es zu diesen Abweichungen vor allem bei den Personennamen und geografischen Eigennamen: Chotz – Kötsch, Obernburch – Obernburgk – Oberburg, Peilenstein – Pallenstain, Bertrandum – Perctrandum usw. Dem Kloster werden alle Rechte über die genannten Pfarren, Pfarrangehörigen und Kirchen mit allen ihren Nebenräumen und Teilen, weltlichen und geistlichen, sowie das Recht auf Ausübung des Archidiaconats (*iure archidiaconali*) bestätigt.

All das oben Genannte wird im folgenden Jahr auch von Papst Innozenz VII. und noch im Jahr 1409, in der Zeit des Abendländischen Schisma, vom Gegenpapst Alexander V. bestätigt. Interessanterweise führt der slowenische Historiker J. Koropec als Jahreszahl der päpstlichen Bestätigung erst das Jahr 1409 und nicht 1405 an, was darauf hinweist, dass das Original des Papstes Innozenz VII. unbekannt war wie auch die Abschrift, die an dieser Stelle veröffentlicht wird.

Mit der Nummer 79 im Faszikel 83 werden somit Dokumente bezeichnet, die eine gleiche Thematik aufweisen, es unterscheiden sich nur die Personen, die die Privilegien und Rechte für die schon bekannten Pfarren und das Kloster

Gornji Grad bestätigen (Patriarch von Aquileia, Päpste). Da die Urkunden zwischen 1404 und 1409 datiert werden können, können wir sie auf diese Weise sofort hinter die in der vorherigen Nummer von Archivi veröffentlichten ersten zwei (aus den Jahren 1395 und 1398) und somit vor der dritten Urkunde aus dem Jahr 1412 einordnen, die den Prozess wegen des Schadens des Klosters Gornji Grad bei der Einsetzung des neuen Pfarrers behandelt. Wir können auch folgendermaßen schließen: Die an dieser Stelle veröffentlichten Dokumente stellen zusammen mit den ersten zwei vom letzten Mal die formalrechtlichen Anfänge bzw. Regelungen in Bezug auf die Inkorporation neuer Pfarren in das Kloster Gornji Grad dar. Die restlichen (schon das letzte Mal veröffentlichten) stehen bereits im Zusammenhang mit konkreten Aktivitäten der Pfarre Hoče: diversen Prozessen, Streitigkeiten, Einsetzung von Pfarrern u. Ä.